

נר שמואל

לע"נ ר' שמואל ב"ר יצחק זצ"ל

שו"ת סיכום הדף היומי

מייל: n101@okmail.co.il פקס: 03-5709307 ניתן לקבל כל יום לתיבת מייל או לפקס.

תענית - י"ד

1. אין בין שלש תעניות שניות לשבע אחרונות, אלא שבאחרונות מתריעין ונועלים את החנויות. האם ישנם הבדלים נוספים? תיבה, מוציאים רק באחרונות. והטעם שלא הזכירוהו: א. שכתב רק דברים הנעשים בצנעה ולא בפרהסיא, ב. כיון שנכתב בפרק שני סמך על דברי שם. ולפ"ז יתכן שישנו הבדל גם ב- 24 ברכות שנוהג רק באחרונות. ומה שלא נכלל ב'אין בין' כיון שסמך על שנכתב בפרק שני. (ויחיד אומר עננו בשומע תפילה וכן ההלכה).
2. עוברות ומניקות, ברייתא א': מתענות בראשונות ולא באחרונות. ברייתא ב': מתענות באחרונות ולא בראשונות. ברייתא ג': לא בראשונות ולא באחרונות. כיצד מתיישב? הדיון שמתענות באמצעיות ולא בראשונות או באחרונות. וממילא כולם מתיישבות: לברייתא א' - ראשונות הכוונה ראשונות לאחרונות. לברייתא ב' - אחרונות הכוונה אחרונות לראשונות. לברייתא ג' - אכן אין מתענות בראשונות ואחרונות.
3. במה מתריעין: לרב יהודה בשופרות, ובשם רב בעננו. במה נחלקו? שופרות לכו"ע נחשב התרעה, שהרי נאמר בברייתא סימן לדבר יריחו, ובריחו הריעו בשופרות. ונחלקו אם גם עננו נחשב התרעה. בשם רב: צעקת תחנונים גם נקראת התרעה. ורב יהודה סבר שלא ניתן לכנות צעקה בפה התרעה. ומצינו שחלקו בזה תנאים: תנא א' - שאר כל מיני פורעניות המתרגשות כגון שחין, חגב, זבוב, צרעה וכו' לא מתריעין אלא צועקין. משמע, שהתרעה אינה בפה אלא בשופר. תנא ב' - על אלו מתריעין בשבת: עיר שהקיפוח גיס, נהר מתפשט, ספינה המטורפת בים [ר' יוסי אומר לעזרה אבל לא לצעקה - תפילה]. ובודאי בשבת לא מדובר בשופרות, משמע שהתרעה - צעקה.
4. בשאר פורעניות, האם יש רשות לגזור תעניות מעבר למנין ה-13 שלמדנו? בימי ר' יהודה נשיאה אירעה צרה, גזר 13 ולא נענו. חשב לגזור תעניות נוספות, אמר לו ר' אמי הרי אמרו אין מטריחין על הציבור יותר מדאי. ור' אבא חולק וסובר שדווקא בגשמים אין מוסיפין על 13 אבל לשאר פורעניות מתענים והולכים עד שיענו מן השמים. ומה שאמר ר' אמי זה משום שלא רצה להתענות עוד וכן מפורש בברייתא. אמנם אין מהברייתא קושיא על ר' אמי כיון שיש בזה מחלוקת תנאים - לרבי אין מטריחין את הציבור יותר מדאי, ולרשב"ג מה שאמרו לא להוסיף על 13 היינו דווקא בגשמים שכבר זמנה של רביעה, אבל בשאר צרות מתענים עד שיענו.
5. בני נינוה שצריכים למטר אפילו בתמוז. האם נחשבים יחידים ומבקשים בשומע תפילה, או כרבים ובברכת השנים? רבי שלח להם תשובה - כיחידים ובשומע תפילה. ורבי תנא ופליג בזה על ר' יהודה שאמר שסדר התעניות המפורטות במשנתנו בזמן שהשנים כתקונן שקציר בניסן וזריעה בחשון ובארץ ישראל, אבל בזמננו שפורים בארצות ועונות מתחלפות הכל לפי השנים והמקומות והזמן וממילא בני מדינה כנינוה צריך להיות דינם כרבים. וההלכה - בשומע תפילה.
6. נעילת חנויות בשני מטין עם חשיכה ביום חמישי פותחים לכבוד יום השבת. בחמישי האם פתוח כל היום כדרכו או רק מטין? למסקנת הגמרא בחמישי פותחים כדרכו כל היום כולו. עוד שנינו, שאם היו לו שני פתחים, פותח אחד ונועל אחד. ואם היה לו אצטבא [ספסל] כנגד פתחו, פותח ביום שני ואינו חושש כיון שהספסל חוסם הפתח ואין תוכה נראה.
7. עברו אלו ולא נענו, ממעטין במשא ומתן ובבנין ונטיעה. מה הביאור? בנין של שמחה - בית חתונות לבנו לעשות שם חופתו. נטיעה של שמחה - אבוורנקי של מלכים. דהיינו אילן שעשוי לצל אסור לנטוע.
8. ממעטין בשאילת שלום. מה עושים תלמידי חכמים ששאלם עם הארץ שלום? מחזירים [כדי שלא לגרום איבה] בשפה רפה ובכבוד ראש. והן מתעטפין ויושבים כאבלים וכמנודין כבני אדם הנזופים למקום עד שירחמו משמים עוד למדנו - ג' מימרות של ר' אליעזר: א. אין אדם חשוב רשאי ליפול על פניו בעת שמתחנן, שלא לבזות עצמו שמא לא יענה ויחרפוהו, אא"כ מכירים בו שנענה כיהושע בן נון, ב. אין אדם חשוב רשאי לחגור שק, אא"כ מכירים בו שהוא נענה כיהורם בן אחאב, ג. לא הכל נענים בקריעה ולא הכל נענים בנפילה. משה ואהרן בנפילה כמפורש בפרשת מרגלים, ויהושע וכלב שם נענו בקריעה, כיון שלא היו חשובים כמשה ואהרן. אמנם לר' זירא: ניהושע - ו' מוסיף שגם קרע וגם נפל.